



**เอกสารประกอบการพิจารณาคัดเลือก
แปลงใหญ่ดีเด่นระดับจังหวัด
ปี 2566**

แปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลือง



**สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
กรมส่งเสริมการเกษตร**



เอกสารประกอบการพิจารณาคัดเลือก

แปลงใหญ่ดีเด่นระดับจังหวัด

ปี ๒๕๖๖

แปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ

อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

กรมส่งเสริมการเกษตร

คำนำ

เอกสารเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานของแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ประจำปี ๒๕๖๖ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกัน ผลิตสินค้าการเกษตรร่วมกัน มีการบริหารจัดการร่วมกัน ตั้งแต่การรวมกันผลิตการรวมจัดหาปัจจัย การผลิต รวมถึงการจำหน่ายร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพิ่มโอกาสในการแข่งขัน

สำนักงานเกษตรอำเภอยางชุมน้อย

พฤษภาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ข้อมูลพื้นฐานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลนาเกลือ	๑
ส่วนที่ ๑ : แผนและปัจจัยนำเข้า	๘
ส่วนที่ ๒ : การดำเนินการและผลตามกิจกรรม	๒๘
ส่วนที่ ๓ : ผลลัพธ์	๓๒
ส่วนที่ ๔ : การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้	๓๓
ส่วนที่ ๕ : ความยั่งยืน	๓๖

การแบ่งเขตการปกครอง

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ตำบลนาเกลือ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๗ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑	บ้านนาเกลือใน	นายมานิช	หลวงฤทธิ์	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๒	บ้านห้วยม่วง	นายอาคม	น๊ะทิพย์	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๓	บ้านนาเกลือนอก	นายนเรศ	อานา	กำนัน
หมู่ที่ ๔	บ้านเมืองราม	นายธงชัย	ธรรมสละ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๕	บ้านป่าคา	นายสมบัติ	เสนา	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๖	บ้านท่าดอนไชย	นายธีรยุทธ	ทิพย์ศ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ ๗	บ้านดอนไชยพระบาท	นายสรารุช	น้อยเปิม	ผู้ใหญ่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งการปกครองออกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ๑๗๘ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน สามารถเดินทางติดต่อได้โดยใช้เส้นทางถนนสายอำเภอเวียงสา – อำเภอเมืองน่าน ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๑ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเวียงสา ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดน่านประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

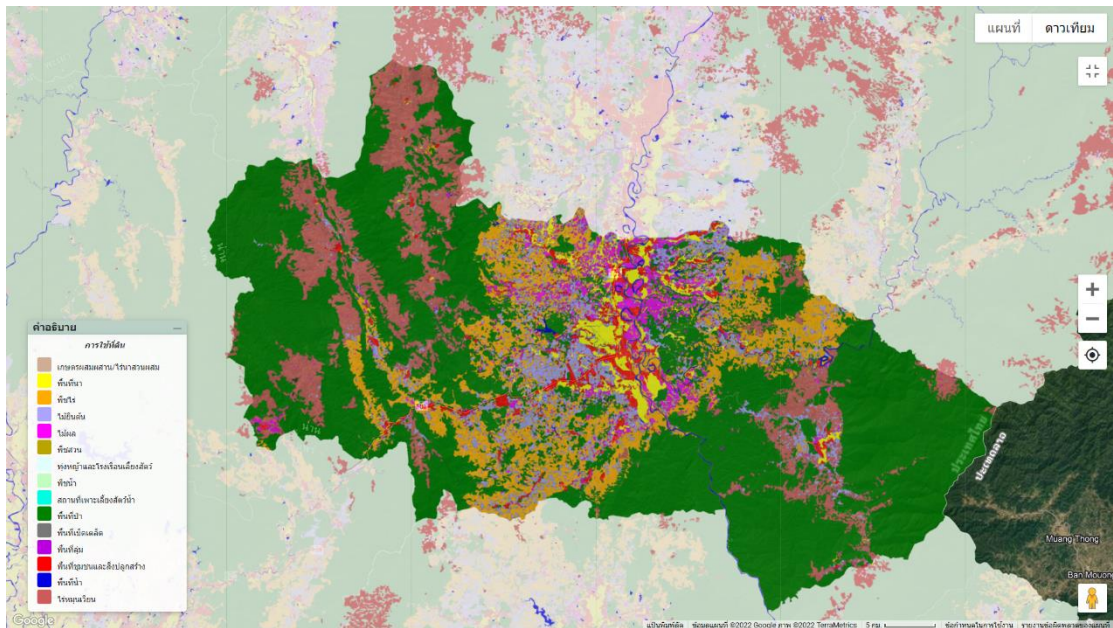
ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเนินสูงสลับพื้นที่ราบ มีลำห้วยนาเกลือและลำน้ำน่านไหลผ่าน มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๑๓ ตารางกิโลเมตร มีแหล่งน้ำธรรมชาติทำการเกษตร

แหล่งน้ำธรรมชาติ และโครงการชลประทาน

ตำบลนาเกลือ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำน่าน และห้วยนาเกลือ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ไม่มีอ่างเก็บน้ำ เขื่อน และฝายทดน้ำ แต่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานจำนวน ๑๙ จุด สถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าจำนวน ๒ จุด อ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมพื้นที่ ๒๔๗.๐๕ ไร่ แหล่งน้ำโครงการกรมพัฒนาที่ดิน (บ่อจิว บ่อขนาด เล็ก บ่อชุมชน) จำนวน ๔ จุด

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า จำนวน ๕,๙๒๔ ไร่ รองลงมาคือ ไม้ยืนต้น จำนวน ๒,๘๕๔ ไร่ และพื้นที่นา จำนวน ๒,๕๔๖ ไร่ ตามลำดับ



ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

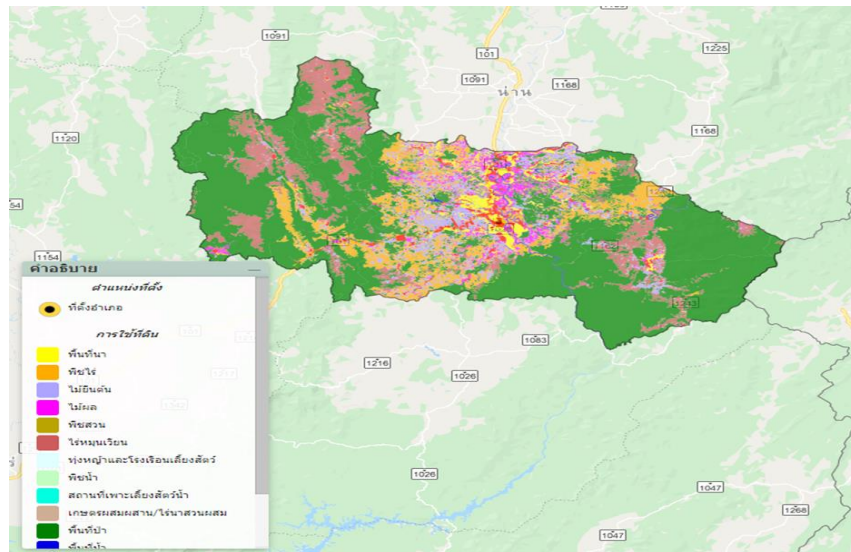
ข้อมูลด้านการเกษตร และพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ยางพารา มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด จำนวน ๒,๒๕๕ ไร่ รองลงมาคือ นาข้าวมีพื้นที่ปลูกจำนวน ๑,๘๖๘ ไร่ ไม้ผล ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกลำไย จำนวน ๒๐๖ ไร่ และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๑๑๓ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ ข้อมูลด้านการเกษตร และพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

หมู่ที่	หมู่บ้าน	พื้นที่เพื่อการเกษตร					
		ข้าว	ยางพารา	ไม้ผล	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ปศุสัตว์	ประมง
๑	นาเหลียงใน	๔๕๐	๑,๖๖๒	๓๗	๘๘		-
๒	ห้วยม่วง	๑๗๒	๔๕๙	๕๒	๑๓		-
๓	นาเหลียงนอก	๔๘๕	๘๔	๗๐	๑๒		-
๔	เมืองราม	๘๒	-	-	-		-
๕	ป่าคา	๒๒๕	๑๑	๘	-		-
๖	ท่าดอนไชย	๕๕	๕	๑๖	-		๑
๗	ดอนไชยพระบาท	๓๙๙	๓๔	๒๓	-		-
รวม	๗ หมู่บ้าน	๑,๘๖๘	๒,๒๕๕	๒๐๖	๑๑๓		๑

แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน



ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

องค์กรและสถาบันต่าง ๆ

ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีกลุ่มสถาบันเกษตรกร กลุ่มอาชีพการเกษตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการหลายกลุ่ม โดยกลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

- เกษตรกร

ตำบลนาเหลียง มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งสิ้น โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๕๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๔ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี จำนวน ๒๕๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒๔ และอายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี จำนวน ๑๒๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๓ ตามลำดับ

- สถาบันเกษตรกร

ตำบลนาเหลียง มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ๑ กลุ่ม สมาชิกรวม ๑๓ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๒๕ ราย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ๑๕ กลุ่ม สมาชิกรวม ๔๓๔ ราย

- ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย ศพก.

ตำบลนาเหลียง มีศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก. เครือข่าย) ๑ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๑ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ๑ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) ๑ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๑ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน ๑ ศูนย์

สินค้าเกษตรที่สำคัญ

ข้าว



ตำบลนาเหลือง มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ทั้งหมด จำนวน ๒,๓๘๑ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๒,๑๘๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๖๒ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๖.๖๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๘ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๘๒.๘๕ คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๘ ซึ่งปลูกมากที่สุด คือ หมู่ที่ ๓ บ้านนาเหลืองนอก จำนวน ๔๘๕ ไร่ รองลงมาคือ หมู่ที่ ๑ บ้านนาเหลืองใน จำนวน ๔๕๐ ไร่ และหมู่ที่ ๗ บ้านดอนไชยพระบาท จำนวน ๓๙๙ ไร่ ตามลำดับ ส่วนหมู่บ้านที่มีการปลูกข้าวน้อยที่สุด คือ หมู่ที่ ๔ บ้านเมืองราม จำนวน ๘๒ ไร่

พันธุ์ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์ข้าวที่ทางราชการส่งเสริม ได้แก่ ข้าวสันป่าตอง ๑ ข้าว กข ๖ และ ข้าวพันธุ์น่าน ๕๙ โดยข้าวสันป่าตอง ๑ ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ ๖๓๐ กิโลกรัม และ ข้าว กข ๖ ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ ๖๖๐ กิโลกรัม ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกไว้เพื่อบริโภค ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการหว่านนาตาม โดยอาศัยน้ำจากระบบชลประทาน หากน้ำชลประทานไม่พอ เกษตรกรจะหว่านข้าวแห้ง รอน้ำฝน อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ประมาณ ๒๕ กก./ไร่ ปลูกปีละ ๑ ครั้ง โดยจะปลูกมากในเดือน กรกฎาคม และเดือนสิงหาคม เก็บเกี่ยวสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน และเดือนธันวาคม

ยางพารา



ตำบลนาเหลือง มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกยางพารา ทั้งหมด จำนวน ๑,๕๕๖ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑๖๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๗ พื้นที่เหมาะสม

ปานกลาง (S๒) จำนวน ๓๘๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖๖ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๖๐๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๗ ซึ่งปลูกมากที่สุด คือ หมู่ที่ ๑ บ้านนาเหลืองใน จำนวน ๑,๖๖๒ ไร่ รองลงมา คือหมู่ที่ ๒ บ้านห้วยม่วง จำนวน ๔๕๙ ไร่ และหมู่ที่ ๓ บ้านนาเหลืองนอก จำนวน ๘๔ ไร่ ตามลำดับ ส่วนหมู่บ้านที่มีการปลูกข้าวน้อยที่สุด คือ หมู่ที่ ๖ บ้านท่าดอนไชย จำนวน ๕ ไร่

พันธุ์ยางพาราที่ปลูกส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์ยางพาราที่ทางราชการส่งเสริม ได้แก่ RRIT ๒๕๑, RRIT ๒๒๖, BPM ๒๔ และ RRIM ๖๐๐ ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ ๔๐๐ - ๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยจะปลูกมากในเดือนกรกฎาคม และเดือนสิงหาคม เก็บเกี่ยวตลอดทั้งปี

ไม้ผล (ลำไย)



ตำบลนาเหลือง มีพื้นที่ปลูกลำไย จำนวน ๒๐๖ ไร่ เกษตรกร ๘๒ ครัวเรือน ส่วนใหญ่ปลูกลำไยพันธุ์อีตอ รองลงมา คือ พันธุ์สีชมพู นิยมปลูกช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม และเก็บเกี่ยวตั้งแต่เดือนกรกฎาคม โดยจะเกี่ยวเกี่ยวสูงสุดในเดือนสิงหาคม

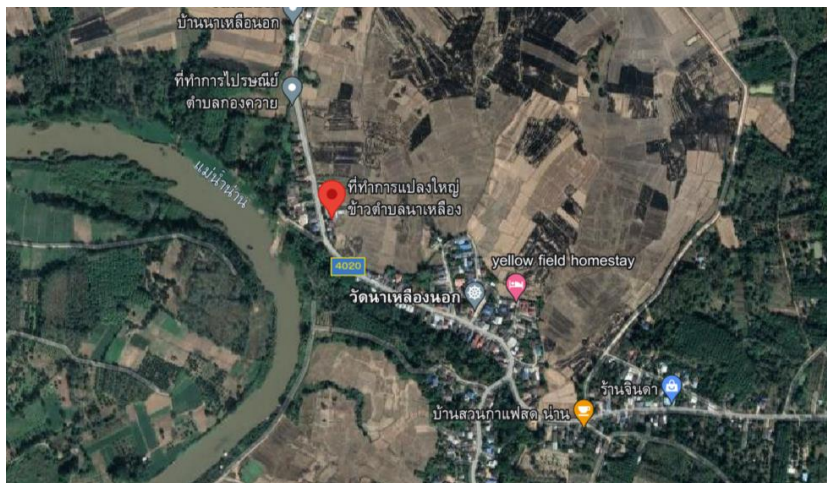
แผนการปฏิบัติงานกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ												ผู้ปฏิบัติงาน	
	๒๕๖๖									๒๕๖๗				
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.		
๑. ประชุมวางแผนการทำงานปี		↔												คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
๒. จัดหาปัจจัยการผลิต วางแผนการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร		↔												คณะกรรมการ ทีมผู้จัดการ
๓. สํารวจติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืช ติดตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ การพัฒนาความรู้ความสามารถสมาชิก				↔										คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความรู้ความสามารถ
๔. ประชุมใหญ่ประจำปี สรุปผลนาปี/คินเงิน ทบทวนกฎระเบียบกลุ่ม										↔				คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
๕. ประชุมวางแผนการทำงานปรัง/พืชหลังนา											↔			คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
๖. จัดหาปัจจัยการผลิต วางแผนการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร											↔			คณะกรรมการ ทีมผู้จัดการ
๗. สํารวจติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืช ติดตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว พัฒนาความรู้ความสามารถสมาชิก	↔											↔		คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความรู้ความสามารถ
๘. ประชุมสรุปผลนาปรัง/คินเงิน	↔													คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ

เอกสารประกอบการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่น ประจำปี ๒๕๖๖
แปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ข้อมูลพื้นฐาน

- เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๓
- รหัสแปลง ๘๘๑๙
- ที่ทำการแปลงใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๖๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
- ชนิดสินค้า ข้าว (พันธุ์สันป่าตอง ๑ และ กข ๖) ผลผลิตรวม ๒๖๔ ตัน
- สมาชิก ๗๓ ราย
- พื้นที่ ๓๓๐ ไร่ เป็นพื้นที่เหมาะสมมากในการปลูกข้าว (S๑) และเหมาะสมปานกลาง (S๒)
- ผลการจัดชั้นคุณภาพ A
- ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๗๓ ราย
- ประธานแปลงใหญ่ คือ นางพิกุล จำแสน
- ผู้จัดการแปลงใหญ่ คือ นางพัฒน์นรี ทาสม
- เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ชื่อทะเบียนนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด แปลงใหญ่ข้าวรวงทอง ต.นาเกลือ ดำเนินการจัดซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนในด้านการผลิต จำนวน ๑๐ รายการ รวมเป็นเงิน ๒,๙๗๘,๙๐๐ บาท (สองล้านเก้าแสนเจ็ดหมื่นแปดพันเก้าร้อยบาทถ้วน)



ภาพที่ ๕ แผนที่ตั้งแปลงใหญ่ ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ส่วนที่ ๑ แผนและปัจจัยนำเข้า

- ๑.๑ การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

ความคิดริเริ่ม

แปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรตำบลนาเกลือ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดผลผลิตข้าวตกต่ำ และต้นทุนการผลิตสูงโดยพัฒนาต่อยอดจากกลุ่มเดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ เริ่มจากสมาชิกจำนวน ๗๓ ราย จากนั้นและในปี ๒๕๖๓ พัฒนาเป็นศูนย์ข้าวชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์ข้าวชุมชน บ้านนาเกลือนอก” และในปี ๒๕๖๕ ได้มีการรับสมาชิกเพิ่มเติม รวมถึงได้มีการรวมกลุ่มกับกลุ่มเครือข่ายแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ซึ่งมีกิจกรรมกลุ่มคือ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ และทำน้ำหมักชีวภาพ และจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่ ภายใต้แนวคิด “รวมคน รวมพื้นที่ ร่วมคิด ร่วมผลิตสินค้าคุณภาพ” โดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานเกษตรอำเภอเวียงสา และศูนย์วิจัยข้าวแพร่ กรมการข้าว ซึ่งมีนางพิกุล จำแสน เป็นประธานแปลง และนางพัฒน์นรี ทาสม เกษตรอำเภอเวียงสา เป็นผู้จัดการแปลง นอกจากนี้จากนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดให้ทุกอำเภอมียุทธศาสตร์ด้านการเกษตรในระดับชุมชนตามชนิดของสินค้าหลักในอำเภอนั้น ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน สร้างความรู้ ความเข้าใจกับเกษตรกรในพื้นที่ให้ได้เรียนรู้จากผู้ร่วมอาชีพเดียวกันที่ประสบความสำเร็จ ช่วยเหลือ และเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชน รองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และเป็นกลไกสำคัญของการเกษตรในพื้นที่ รวมทั้งเป็นจุดบูรณาการในการทำงานร่วมกันของหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีชื่อเรียกว่า ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และมีเครือข่ายกระจายอยู่ทุกตำบล ซึ่งแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. ของอำเภอเวียงสาด้วย ต่อมาในปี ๒๕๖๓ สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มีมติให้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ชื่อว่า “วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวตำบลนาเกลือ” และได้จดทะเบียนนิติบุคคลในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยใช้ชื่อว่า “ห้างหุ้นส่วนจำกัด แปลงใหญ่ข้าวรวงทอง ต.นาเกลือ”



ภาพที่ ๖ เอกสารหลักฐานแสดงการขึ้นทะเบียนศูนย์ข้าวชุมชน และจดทะเบียนนิติบุคคล

เป้าหมายการรวมกลุ่มแปลงใหญ่

- เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่มีการรวมกลุ่มทำการผลิต การบริหารจัดการร่วมกัน และรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน
- เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีคุณภาพได้มาตรฐาน
- เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่สามารถเป็นผู้จัดการ บริหารจัดการการผลิต ผลผลิต และการตลาดได้

โครงสร้างคณะกรรมการ และการบริหารจัดการ

กลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอยะยง จังหวัดน่าน มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มจำนวน ๖ คน มีหน้าที่ ดังนี้

- ๑) วางแผนการปฏิบัติงานของกลุ่มแปลงใหญ่ กำหนดกิจกรรม งบประมาณ และกรอบระยะเวลาการปฏิบัติงาน และแจ้งให้สมาชิกทราบ
- ๒) เป็นผู้แทนของกลุ่มในการนำเสนอปัญหา ความต้องการ เสนอโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๓) ประสาน รายงาน และจัดทำข้อมูลด้านการจัดการศัตรูพืช
- ๔) กำหนดวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป
- ๕) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่ม และแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ ตลอดฤดูกาลผลิต



นอกจากคณะกรรมการบริหารกลุ่มแล้ว กลุ่มยังมีคณะกรรมการการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกล และอุปกรณ์การเกษตร อีก ๑ ชุด ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกล และอุปกรณ์การเกษตรต่าง ๆ รวมทั้งพิจารณาการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิก จัดทำบัญชี และดูแลรักษาทรัพย์สินของกลุ่ม มีรายชื่อ ดังนี้

๑) นางพิกุล จำแสน	ประธานคณะกรรมการ
๒) นางอุมพร วงค์เขียว	กรรมการฝ่ายบริหารจัดการ
๓) นายทวีป รังกาใจ	กรรมการฝ่ายบริหารจัดการ
๔) นางจันทร์จิรา นันทะกุล	กรรมการฝ่ายบริหารจัดการ
๕) นางสาวกัลยานี มาระสาร	กรรมการฝ่ายการเงินและบัญชี
๖) นางสาวสิริมา เขียวสา	กรรมการฝ่ายการเงินและบัญชี
๗) นางสาวสุทธิดา เขื่อนแก้ว	กรรมการฝ่ายการเงินและบัญชี
๘) นายทฤษฎ์ สุทธะ	กรรมการฝ่ายซ่อมบำรุง
๙) นายเดี่ยว นวลคำวัง	กรรมการฝ่ายซ่อมบำรุง
๑๐) นายอุดม อารินทร์	กรรมการฝ่ายซ่อมบำรุง

ระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

รูปแบบการบริหารจัดการและกฎระเบียบของกลุ่ม กลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลื่อง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการภาพรวมของกลุ่ม และมีคณะกรรมการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกล และอุปกรณ์การเกษตร ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกล และอุปกรณ์การเกษตรต่าง ๆ รวมทั้งพิจารณาการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิก จัดทำบัญชี และดูแลรักษาทรัพย์สินของกลุ่ม

ระเบียบข้อบังคับแปลงใหญ่ข้าวตำบลนาเหลือง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
ตำบลนาเหลือง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

แปลงใหญ่ข้าวตำบลนาเหลือง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการด้านการเกษตร และถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เน้นให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดี ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร สามารถลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตรให้เพิ่มขึ้น จึงเห็นควรกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงาน “แปลงใหญ่ข้าวตำบลนาเหลือง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน” ดังนี้

หมวดที่ ๑ ข้อความทั่วไป

ข้อที่ ๑ ชื่อระเบียบข้อบังคับนี้เรียกว่า “ระเบียบข้อบังคับแปลงใหญ่ข้าวตำบลนาเหลือง”

ข้อที่ ๒ ที่ตั้งศูนย์ตั้งอยู่เลขที่ ๑๖๒ บ้านนาเหลืองนอก หมู่ที่ ๓ ตำบลนาเหลือง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ข้อที่ ๓ ระเบียบข้อบังคับใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

หมวดที่ ๒ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม

ข้อที่ ๔ วัตถุประสงค์

ข้อที่ ๔.๑ เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่มีการรวมกลุ่มทำการผลิต การบริหารจัดการร่วมกัน และรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

ข้อที่ ๔.๒ เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีคุณภาพได้มาตรฐาน

ข้อที่ ๔.๓ เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่สามารถเป็นผู้จัดการ บริหารจัดการการผลิต ผลผลิต และการตลาดได้

หมวดที่ ๓ คุณสมบัติของสมาชิก

ข้อที่ ๕ คุณสมบัติของสมาชิก

ข้อที่ ๕.๑ เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาใน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ข้อที่ ๕.๒ มีความรู้ความเข้าใจเป็นผู้เห็นชอบและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

ข้อที่ ๕.๓ เป็นผู้ที่สามารถอยู่ร่วมกันและทำงานเป็นกลุ่มได้

ข้อที่ ๕.๔ เป็นผู้ที่มีความสามัคคีและมีส่วนร่วมในชุมชน

ข้อที่ ๕.๕ เป็นผู้ที่ยึดถือค่านิยมการบริหารกลุ่มฯ ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

หมวดที่ ๔ สมาชิกภาพ

ข้อที่ ๖ การเป็นสมาชิก

ข้อที่ ๖.๑ ยื่นความประสงค์ขอเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกำหนด

ข้อที่ ๖.๒ ต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อที่ ๕

ข้อที่ ๖.๓ คณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้พิจารณาเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อที่ ๗ การพ้นสภาพการเป็นสมาชิก

ข้อที่ ๗.๑ การเสียชีวิต

ข้อที่ ๗.๒ ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออก จากคณะกรรมการบริหารกลุ่ม โดยไม่มีหนี้สิน และภาระผูกพันใด ๆ

ข้อที่ ๗.๓ ที่ประชุมใหญ่ สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าประชุม

ข้อที่ ๘ การลาออกจากสมาชิก

ข้อที่ ๘.๑ ให้อื่นความประสงค์ต่อคณะกรรมการบริหารกลุ่ม

ข้อที่ ๘.๒ ผู้ประสงค์จะลาออกต้องชำระหนี้ ที่ตนยังผูกพันต่อกลุ่ม

ข้อที่ ๙ การให้ออกจากสมาชิก

ข้อที่ ๙.๑ จงใจฝ่าฝืน ระเบียบข้อตกลง มติกลุ่มหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือ ความร่วมมือแก่กลุ่ม ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ

หมวดที่ ๕ เงินทุนของกลุ่ม

ข้อที่ ๑๐ การบริหารด้านการเงิน

ข้อที่ ๑๐.๑ จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

ข้อที่ ๑๐.๒ รายงานการใช้จ่ายของกลุ่มให้สมาชิกทราบในวันประชุมทุกครั้ง

ข้อที่ ๑๑ ทรัพย์สินของกลุ่ม

ทรัพย์สินของกลุ่มอันเกิดจากมีผู้บริจาค หรือเงินอุดหนุนจากส่วนราชการ องค์กรเอกชน หรือนำเงินของกลุ่มไปซื้อ ย่อมเป็นเงินของสมาชิกกลุ่มทุกคน ผู้ใดจะนำเงินไปใช้ในกิจกรรมส่วนตัวได้และสมาชิกทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบในทุก ๆ กรณี

หมวดที่ ๖ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม

ข้อที่ ๑๒ คณะกรรมการ

ข้อที่ ๑๒.๑ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ประกอบด้วย

- ประธาน นางพิกุล จำแสน
- รองประธาน นางอุมพร วงศ์เขียว
- เลขานุการ นางจันทร์จิรา นันทะกุล
- เกร็ดญิก นางสาวกัลยาณี มาระสาร
- ประชาสัมพันธ์ นางบุญเหลี่ยม เจียมอ่อน
- สมาชิกของกลุ่มทั้งหมด

ข้อที่ ๑๒.๒ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม

- หน้าที่รับผิดชอบในนโยบายของกลุ่ม โดยตรงต่อสมาชิก
- หน้าที่ดูแลให้กิจการของกลุ่มดำเนินไปตามข้อบังคับ ระเบียบของกลุ่มและทำหน้าที่ตัวแทนของกลุ่ม
- หน้าที่กำหนดระเบียบต่าง ๆ โดยความเห็นชอบของมติของที่ประชุม

หมวดที่ ๗ บทเฉพาะกาล

ข้อที่ ๑๓ ให้ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์เป็นผู้ลงนามในระเบียบข้อบังคับและมีผลบังคับใช้ในวันที่ประธานลงนาม

การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ดำเนินการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง ประชุมคณะกรรมการ ทุกวันที่ ๒๐ ของเดือน เพื่อให้สมาชิกและคณะกรรมการร่วมกันอภิปรายกลุ่มถึงปัญหาในการผลิตข้าว ทำการจดบันทึก และสังเกตแบบมีส่วนร่วม นำมาวิเคราะห์ และเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแผนงาน กิจกรรมในการดำเนินงาน และจัดประชุมใหญ่เพื่อปิดงบดุล ๑ ครั้ง ผู้เข้าประชุม ประกอบด้วย ผู้จัดการแปลงภาครัฐ/เกษตรกร ประธานฯ สมาชิก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรายงานการประชุมต่อเนื่อง

ตารางที่ ๒ แผนการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่

ครั้งที่ประชุม	เดือน	ประเด็น	ผู้ดำเนินการ
๑	ธันวาคม ๒๕๖๒	- ชี้แจงโครงการระบบส่งเสริมเกษตรกรแบบแปลงใหญ่ - คัดเลือกเกษตรกร - แต่งตั้งประธานแปลง และผู้จัดการแปลง (ภาคเกษตรกร) รวมถึงคณะกรรมการด้านต่าง ๆ	- สำนักงานเกษตรอำเภอ - ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ กรมการข้าว
๒	กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓	- วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ	- สำนักงานเกษตรอำเภอ - ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ กรมการข้าว
๓	พฤษภาคม ๒๕๖๓	- ถ่ายทอดองค์ความรู้/สนับสนุนปัจจัยการผลิต	- สำนักงานเกษตรอำเภอ - ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ กรมการข้าว

ตารางที่ ๓ การวิเคราะห์ปัญหา

ปัญหา	แนวทางแก้ไขปัญหา	ผลการดำเนินการ
<p>๑. น้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดแคลนน้ำทางการเกษตร - น้ำท่วม/แล้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร - สร้างฝายกักเก็บน้ำ - ลดรอบการทำนา เหลือ ๑ ครั้ง - ปลุกพืชใช้น้ำน้อยทดแทนนาปรัง 	<ul style="list-style-type: none"> - ปลุกข้าวปีละ ๑ ครั้ง และปลุกพืชใช้น้ำน้อยทดแทนนาปรัง
<p>๒. ดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ - ดินไม่เก็บกักน้ำ - ฝนพางข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> - ปลุกพืชปุ๋ยสด/พืชบำรุงดิน - ส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียน - ส่งเสริมการลดการเผา 	<ul style="list-style-type: none"> - ปลุกบ่อเทือง/ถั่วเหลือง - โถกกลบตอซังพางข้าว
<p>๓. ต้นทุนการผลิตสูง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ราคาปุ๋ย/สารเคมี แพง - ใช้จ่าย/สารเคมี เกินความจำเป็น - ขาดเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ในการผลิต ต้องจ้างเครื่องจักรกลและแรงงาน - ขาดเงินทุนในการผลิต - ขาดการจดบันทึก 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้จ่ายตามค่าวิเคราะห์ดิน - รวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต - รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อกู้เงินอุดรดอกเบี๋ยต่ำ - รวมกลุ่มเพื่อขอรับการสนับสนุนเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานต่าง ๆ - จัดทำบัญชีจะได้ทราบต้นทุนที่แท้จริง 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้จ่ายตามค่าวิเคราะห์ดิน - เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาดเพื่อขอสนับสนุนอุปกรณ์ทางการเกษตร - ทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย และบัญชีต้นทุน
<p>๔. ผลผลิตราคาถูก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการวางแผนการผลิตและการตลาด - ผลิตไม่ตรงตามความต้องการของตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - วางแผนการผลิตและการตลาด - ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> - วางแผนการผลิตข้าวให้ตรงกับความต้องการของตลาด - ปลูกพันธุ์ ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ - ทำแปลงเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า และใช้ในฤดูถัดไป
<p>๕. การแปรรูป</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดมาตรฐานการรับรองคุณภาพ - ขาดบรรจุภัณฑ์ที่ดี - ผลผลิตมีไม่ต่อเนื่อง - ขาดแบรนด์สินค้าเป็นที่จดจำ 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาบรรจุภัณฑ์ ให้มีความสวยงาม ดึงดูดผู้บริโภค - ส่งเสริมการทำตลาดออนไลน์ - ให้ความรู้และส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> - แปรรูปข้าวสารเพื่อบริโภค ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้สะดวก และง่ายต่อการเลือกสินค้า เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาด

๑.๒ สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศพก.

การประชุมหารือ

โดยประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ ปีละ ๔ ครั้ง ซึ่งผู้แทนของแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เป็นคณะกรรมการทั้งเครือข่ายคณะกรรมการ ศพก. อำเภอเวียงสา และคณะกรรมการแปลงใหญ่อำเภอเวียงสา เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง มีการจัดประชุมหมุนเวียนไปยังเครือข่าย ศพก. ต่าง ๆ ของอำเภอเวียงสา โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ แปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุม ๑ ครั้ง รวมทั้งเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมการประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสินค้าเกษตรร่วมกัน ตั้งแต่การวางแผนการผลิต การเก็บผลผลิต การจำหน่ายและแปรรูปรวมทั้งการบันทึกข้อมูลการผลิตและผลผลิต

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ คณะกรรมการศพก. และแปลงใหญ่ อำเภอเวียงสา ได้พิจารณาให้แปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย



ภาพที่ ๗ การประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ อำเภอเวียงสา

การวางแผน

ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้จัดการแปลง (ภาคเกษตรกร) แทนผู้จัดการแปลง (ภาครัฐราชการ) ได้ระดมความคิดเห็นในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้จัดการแปลง คือ นางพัฒน์นรี ทาสม จากคณะกรรมการแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง โดยมีการประชุมทุกเดือน เพื่อปรึกษาแนวทางการขับเคลื่อนงานของกลุ่มฯ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน และจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานการผลิตให้ไปในทิศทางเดียวกัน



ภาพที่ ๘ การประชุมสมาชิก วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหา

การถ่ายทอดความรู้ การศึกษาดูงาน

ด้วยแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ เป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขจากปัญหาของชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสมและนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร และบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดแลกเปลี่ยนระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

- ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ กรมการข้าว ได้อบรมให้ความรู้เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และส่งเสริม
แนะนำให้เกษตรกรรับรู้เกี่ยวกับการยกระดับมาตรฐานสินค้า ในเรื่องการขอรับรองมาตรฐาน GAP ข้าว



ภาพที่ 9 การประชุมสมาชิก ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเตรียมพร้อมในการขอรับรอง
มาตรฐาน GAP ข้าว

จัดทำแปลงเรียนรู้

มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการผลิตข้าว และแปลงเรียนรู้การปลูกพืชหลังนา (ถั่วเหลือง) เป็น
แหล่งศึกษาวิจัยด้านการปลูกพืชหลังนา (ถั่วเหลือง) และการปลูกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) เพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์



ภาพที่ ๑๐ แปลงเรียนรู้ด้านการผลิตข้าว และแปลงเรียนรู้การปลูกพืชหลังนา (ถั่วเหลือง)

๑.๓ จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและความก้าวหน้าของแปลงตามที่กำหนดและความครบถ้วนของ
ข้อมูลที่บันทึกข้อมูลเข้าระบบให้เป็นปัจจุบัน

สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงสา ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและความก้าวหน้าเป็น
รายงาน ทั้งก่อนเข้าร่วมโครงการจนถึงปัจจุบัน

รหัสนี้	ชื่อแปลงใหญ่	ชื่อเกษตรกร	จำนวน	ชื่อแปลง	เนื้อที่	ราคา	
4.	10798	แปลงใหญ่ข้าว ผ่านสิ่ง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	สิ่ง	ผ่าน	70	302.75
5.	10797	แปลงใหญ่แมงม่วง ตำบลจอมจันทร์ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	จอมจันทร์	ผ่าน	60	624.00
6.	10796	แปลงใหญ่ลำไย ผ่านน้ำยี่ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	น้ำยี่	ผ่าน	35	177.50
7.	10265	แปลงใหญ่ลำไย ตำบลคาคู อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	คาคู	ผ่าน	33	180.75
8.	10264	แปลงใหญ่แมงม่วง ตำบลคาคู อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	คาคู	ผ่าน	33	314.00
9.	10262	แปลงใหญ่ฝักปดอภัย ตำบลชานาโดย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	ชานาโดย	ผ่าน	32	69.50
10.	10261	แปลงใหญ่ฝัก ผ่านสิ่ง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	สิ่ง	ผ่าน	33	114.00
11.	9008	แปลงใหญ่ลำไยผ่านชานาโดย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	ชานาโดย	ผ่าน	103	423.00
12.	8819	แปลงใหญ่ข้าวผ่านนาเหนือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	นาเหนือ	ผ่าน	73	330.75
13.	8816	แปลงใหญ่ข้าวผ่านจอมจันทร์ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	จอมจันทร์	ผ่าน	36	306.50
14.	8536	แปลงใหญ่ข้าวหอมกุ่มทุ่งศรีทอง ตำบลทุ่งศรีทอง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	ทุ่งศรีทอง	ผ่าน	101	884.00
15.	7433	แปลงใหญ่ไก่พื้นเมืองผ่านน้ำยี่อำเภอเวียงสาจังหวัดน่าน	แปลงสา	น้ำยี่	ผ่าน	50	300.00
16.	7331	กลุ่มผลิตแปลงใหญ่ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	แมสา	ผ่าน	37	25.75
17.	6984	แปลงใหญ่ลำไย ผ่านสิ่ง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	สิ่ง	ผ่าน	73	306.75
18.	5206	แปลงใหญ่โคเนื้อตำบลโพน่าน อำเภอเวียงสาจังหวัดน่าน	แปลงสา	โพน่าน	ผ่าน	59	644.00
19.	1588	แปลงใหญ่ข้าวผ่านแมสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	แปลงสา	แมสา	ผ่าน	61	340.50
20.	860	แปลงใหญ่แมงม่วงผ่านน้ำยี่อำเภอเวียงสาจังหวัดน่าน	แปลงสา	น้ำยี่	ผ่าน	39	160.00
21.	848	แปลงใหญ่แมงม่วงผ่านน้ำยี่อำเภอเวียงสาจังหวัดน่าน	แปลงสา	น้ำยี่	ผ่าน	86	305.00

ภาพที่ ๑๐ การบันทึกข้อมูลในระบบ co-farm.doe.go.th

๑.๔ มีเป้าหมายและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

เป้าหมาย

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมาย	แนวทางการพัฒนา/วิธีการปฏิบัติ
๑. ลดต้นทุนการผลิต	ลดต้นทุนการผลิตมากกว่าเกษตรกรทั่วไปร้อยละ ๕	๑. ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ๒. เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ๓. ปลูกพืชปุ๋ยสด ๔. จัดการศัตรูพืชอย่างถูกต้องเหมาะสม และจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน โดยใช้สารชีวภาพร่วมเคมี ๕. อัดฟางข้าว/ไถกลบตอซึ่งฟางข้าว/หมักฟางข้าว ๖. ซื้อปัจจัยการผลิตรวมกันจำนวนมาก ทำให้สามารถซื้อในราคาที่ถูกลง ๗. ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนในราคาที่ตกลงกันของสมาชิก
๒. เพิ่มผลผลิต	เพิ่มผลผลิตมากกว่าเกษตรกรทั่วไปร้อยละ ๕	๑. เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการไถกลบ/ปลูกปอเทือง/ใช้ปุ๋ย PGPR ๒. ใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ตรงตามสายพันธุ์

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมาย	แนวทางการพัฒนา/วิธีการปฏิบัติ
๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต	<ul style="list-style-type: none"> - ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP - ราคาขายที่เพิ่มขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ผลิตข้าวตามระบบคุณภาพและมาตรฐาน GAP จำนวน ๗๓ ราย ๒. เก็บเกี่ยวข้าวในระยะที่เหมาะสม ๓. แปรรูปเป็นข้าวสาร และผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อจำหน่ายในชุมชน
๔. ตลาด	<ul style="list-style-type: none"> - มีตลาดแน่นอน - มีช่องทางการจำหน่ายมากขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. มีการวางแผนการผลิตให้ตรงฤดูกาลและความต้องการของตลาด ๒. ปลูกข้าวตามชนิดพันธุ์ที่ตลาดมีความต้องการ
๕. การบริหารจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง สามารถเข้าถึงเทคโนโลยี 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. มีการรวมกลุ่มที่มั่นคงและยอมรับในหมู่สมาชิก ๒. รับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการทำกิจกรรม

แผนปฏิบัติงาน

ขั้นตอนการผลิตสินค้าเป้าหมาย	ระยะเวลาดำเนินการ												ผู้ปฏิบัติงาน	
	๒๕๖๖										๒๕๖๗			
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.		
๑. การบริหารจัดการ														
๑.๑ สร้างความเข้มแข็งเกษตรกรเข้าถึงเทคโนโลยี														
- ประชุมทบทวนสมาชิก/พื้นที่										↔				คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ หน่วยงานราชการ
- ปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน										↔				คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ หน่วยงานราชการ
- ถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิก		←						→						คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ หน่วยงานราชการ/เอกชน
- ปิดงบดุล/ปันผล										↔				คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
๒. การลดต้นทุนการผลิต														
- รวมซื้อปัจจัยการผลิต	↔										↔			คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
- ผลิตน้ำหมักชีวภาพ/ปุ๋ยหมัก		←	→											คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
- เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ในฤดูกาลถัดไป										↔				คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
- ใช้เครื่องจักรที่เหมาะสมในการผลิต				←				→						คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
- ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์				↔							↔			คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ
- ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน					←			→			←		→	คณะกรรมการ สมาชิก ทีมผู้จัดการ

๑.๕ ประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

แปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

๑.๕.๑ สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงสา สนับสนุนการบริหารการจัดการจัดตั้งกลุ่ม และสนับสนุนองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของกลุ่ม



ภาพที่ ๑๑ เอกสารแสดงการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และการประชุมกลุ่มเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่ม

๑.๕.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเหลียง สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม และองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลผลิตของกลุ่ม



ภาพที่ ๑๒ ลงพื้นที่ติดตามการระบาดของโรคพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาเหลียง

๑.๕.๓ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร์ เฉลิมพระเกียรติ สนับสนุนองค์ความรู้เรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปผลผลิต



ภาพที่ ๑๓ ประชุมวางแผนการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร์ เฉลิมพระเกียรติ

๑.๕.๔ กรมการข้าว สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว และองค์ความรู้ด้านการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP และออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตข้าว



ภาพที่ ๑๔ กรมการข้าวลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานของแปลงใหญ่ข้าวตำบลนาเหลียง

๑.๕.๕ สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร



ภาพที่ ๑๕ การจัดการกิจกรรมพัฒนา ศจช. ต้นแบบด้านการจัดการศัตรูพืช

๑.๕.๖ อาจารย์สุเมธ จรัสเพชรานันท์ ประธานมูลนิธิแก้เกษตร สนับสนุนองค์ความรู้เรื่อง การลดต้นทุนการผลิต และการใช้น้ำส้มหมักเข้มข้นทดแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช



ภาพที่ ๑๖ การอบรมเรื่องการผลิตต้นทุน และการใช้น้ำส้มหมักเข้มข้นทดแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จากประธานมูลนิธิแก้เกษตร

๑.๕.๗ สถานีพัฒนาที่ดินน่าน ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และสนับสนุน องค์ความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย



ภาพที่ ๑๗ อบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย และการตรวจวิเคราะห์ดิน

๑.๕.๘ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลนาเหลียง สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการใช้สารชีวภัณฑ์ ให้แก่เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร (ศพก.) สมาชิกแปลงใหญ่



ภาพที่ ๑๘ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลนาเหลียงเป็นวิทยากรงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

๑.๖ การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่

ดำเนินการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง ประชุมคณะกรรมการ ทุกวันที่ ๒๐ ของเดือน และจัดประชุมใหญ่เพื่อปิดงบดุล ๑ ครั้ง

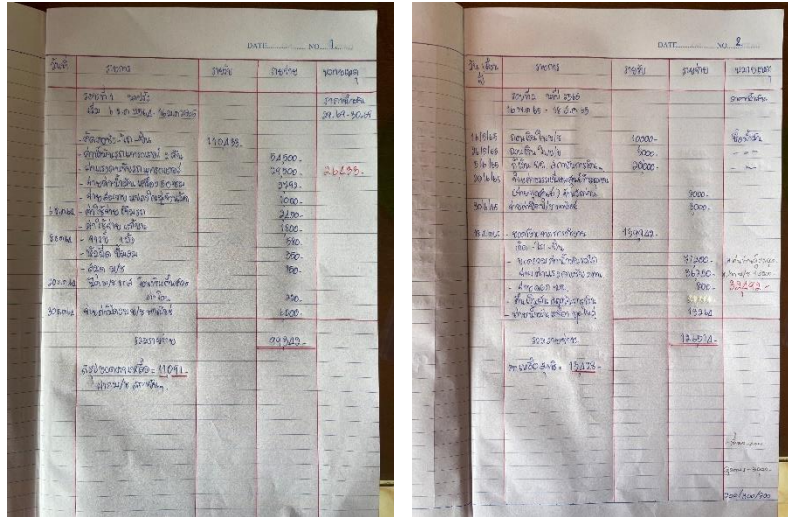


ภาพที่ ๑๙ การประชุมสมาชิกแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

๑.๗ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

อบรมการทำบัญชีครัวเรือน โดยเจ้าหน้าที่จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ถ่ายทอดความรู้ และแนะนำวิธีการลงข้อมูลจัดทำบัญชีครัวเรือน รายรับ-รายจ่าย รวมทั้งสิ้นเชื่อเพื่อการเกษตร จากเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. ทั้งนี้กลุ่มได้มีการจัดทำบัญชีรับจ่ายอย่างต่อเนื่อง โดยมีนางจันทร์จิรา นันทะกุล เป็นผู้จัดทำบัญชี มีนางสาวกัลยาณี มาระสาร และนายทวีป รังกาใจ เป็นคณะกรรมการร่วมดำเนินงาน รวมทั้งมีการตรวจสอบจากประธานแปลงใหญ่และผู้จัดการแปลงใหญ่

ในช่วงปลายเดือนธันวาคมของทุกปี มีการประชุมใหญ่ประจำปี เพื่อรายงานบัญชีรับจ่าย สถานะทางการเงินให้สมาชิกทราบ โดยนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในปีถัดไป



ภาพที่ ๒๐ การทำบัญชีของกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญ

๑.๘ การจัดหาทุนสนับสนุน (เงินและ/หรือปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่)

๑.๘.๑ เงินทุนของกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญ
ดังนี้

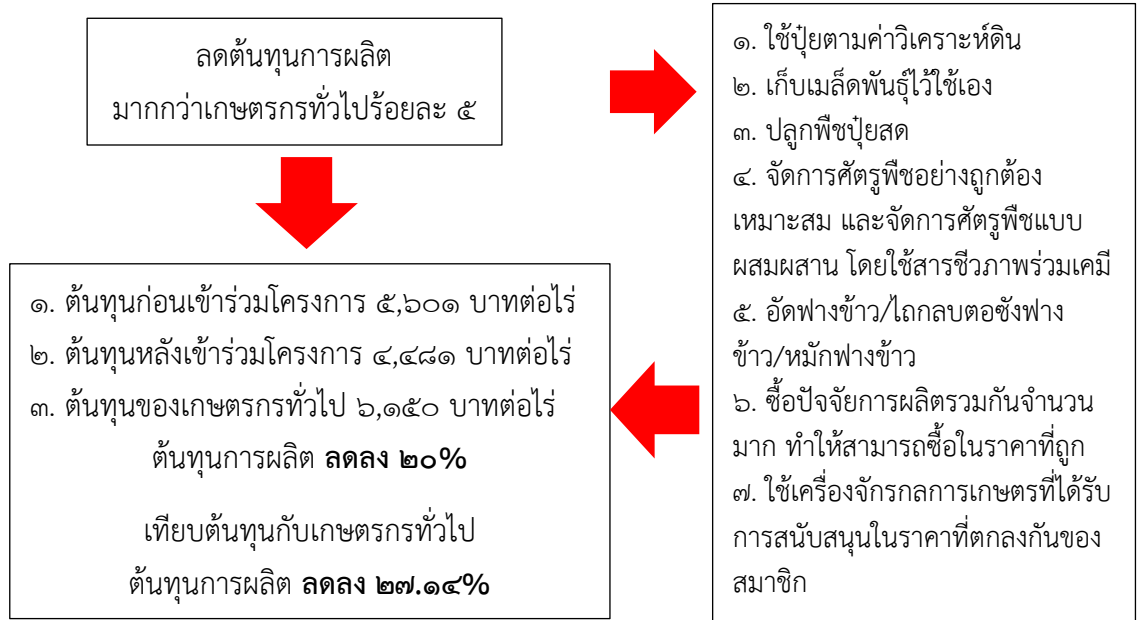
เงินทุนจากรายได้การให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร ตามโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๖๔ กลุ่มแปลงใหญ่มีรายได้จากการให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร จำนวน ๑๑๐,๔๓๓ บาท และมีรายจ่าย เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าแรงคนขับรถ ค่าดูแลรักษา และค่าติดตั้งอุปกรณ์เพิ่มเติม รวมจำนวน ๙๙,๓๔๒ บาท คงเหลือกำไรสำหรับใช้เป็นเงินทุนจำนวน ๑๑,๐๙๑ บาท

รายการ	ปี ๒๕๖๓	ปี ๒๕๖๔	ปี ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖	รวม
รายได้	๑๙,๕๐๐	๑๑๐,๔๓๓	๑๓๙,๙๔๒	๘๔,๙๖๑	๓๕๔,๘๓๖
รายจ่าย	๖,๐๐๐	๙๙,๓๔๒	๑๒๖,๕๑๔	๗๙,๑๕๐	๓๑๑,๐๐๖
คงเหลือ	๑๓,๕๐๐	๑๑,๐๙๑	๑๓,๔๒๘	๕,๘๑๑	๔๓,๘๓๐

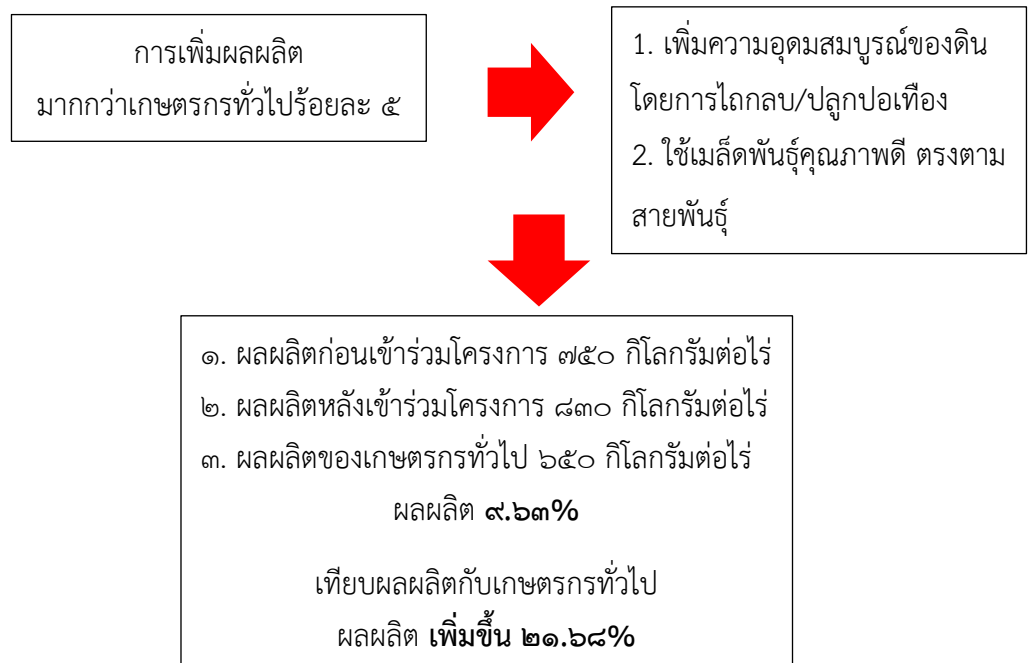
ส่วนที่ ๒ การดำเนินการและผลตามกิจกรรม

๒.๑ มีการดำเนินการตามแผนและกิจกรรมที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งผลตามกิจกรรม

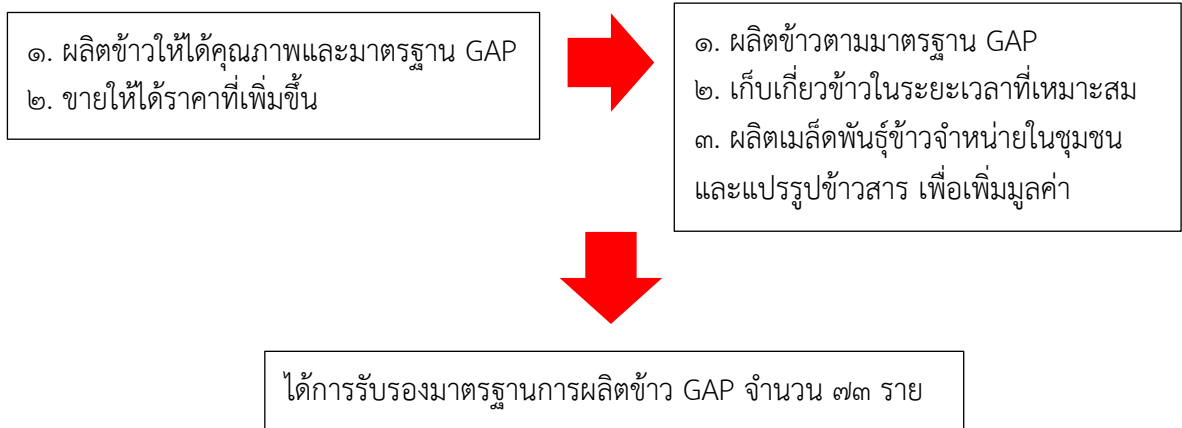
➤ การลดต้นทุนการผลิต



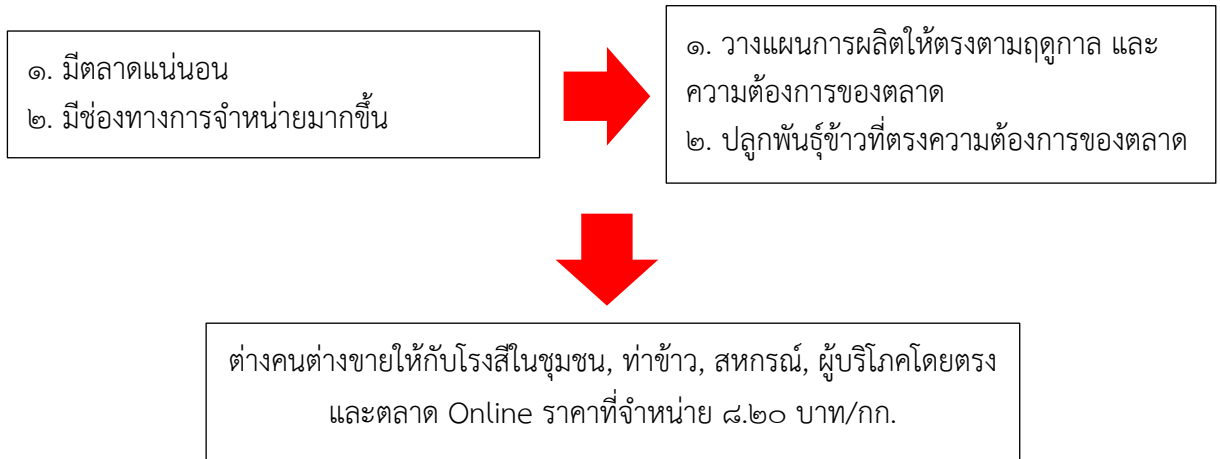
➤ การเพิ่มผลผลิต



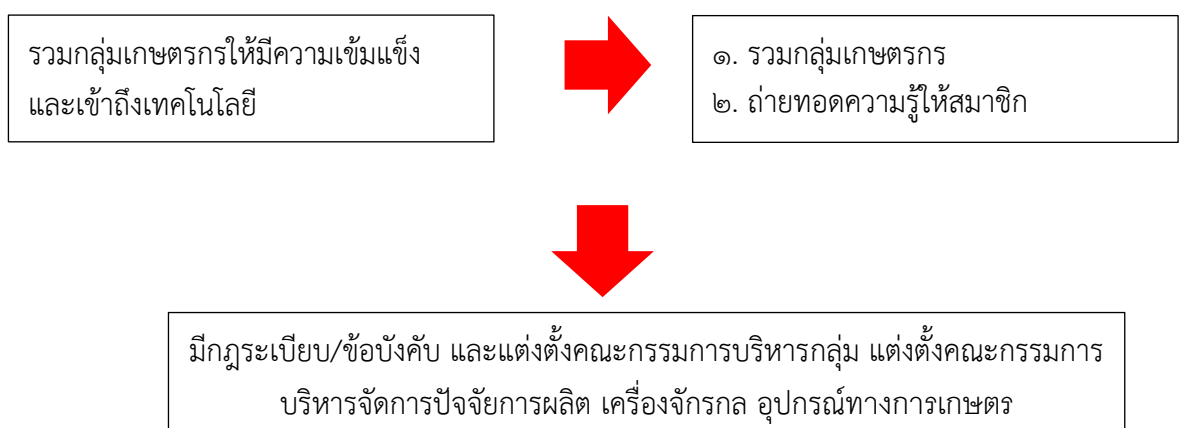
➤ การพัฒนาคุณภาพ



➤ การจัดการด้านการตลาด



➤ การบริหารจัดการ



๒.๒ ทีมงานผู้จัดการแปลงมีการกำกับ ดูแล และแก้ไขปัญหาของแปลงใหญ่

ผู้จัดการแปลงและประธานแปลงใหญ่ มีการประชุมคณะกรรมการทุกวัน ที่ ๒๐ ของเดือน เพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงาน ติดตาม และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าประสบปัญหาด้านปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย น้ำมันเชื้อเพลิง การจัดการตรียมแปลงปลูก มีราคาแพง จึงร่วมกันแก้ไข้ปัญหาโดยร่วมกับ ทีมพี่เลี้ยงจากสำนักงานเกษตรอำเภอเวียงสา และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน กรมการข้าว สถานีพัฒนาที่ดินน่าน

๒.๒.๑ มีการจัดประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการประชุมเฉพาะสมาชิกแปลงใหญ่ และการประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายศพก. และแปลงใหญ่ เพื่อทราบถึงปัญหาต่าง ๆ และร่วมแก้ไข้ปัญหา โดยการเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ



๒.๒.๒ มีการพัฒนาความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรของตนเองได้

๒.๒.๓ มีการพัฒนาทักษะในการทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้แก่สมาชิกแปลงใหญ่



๒.๓ การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว (การผลิตและรายได้)

๒.๓.๑ ส่งเสริมให้สมาชิกทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีการทำนา ปลูกผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น ทำประมง และเลี้ยงปศุสัตว์ ตามความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา ผลผลิตทางการเกษตร ความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ มีรายได้ รายวัน รายเดือน รายปี รวมทั้งมีความมั่นคง ด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน



๒.๓.๒ สมาชิกกลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว โดยการแปรรูปข้าว จากการนำไปสีเป็นข้าวสารบรรจุแพ็คเกจสุญญากาศ เพื่อจำหน่าย โดยมีการจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ ผ่านช่องทางเพจเฟซบุ๊ก เป็นต้น



ส่วนที่ ๓ ผลลัพธ์

๓.๑ ด้านการลดต้นทุน

ต้นทุนการผลิตข้าวของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เฉลี่ยประมาณ ๔,๔๘๑ บาทต่อไร่ ส่วนเกษตรกรทั่วไปมีผลผลิตเฉลี่ยประมาณ ๖,๑๕๐ บาทต่อไร่ โดยต้นทุนที่ลดลงมากที่สุด คือ ปุ๋ยเคมี เนื่องจากเกษตรกรมีการปลูกพืชบำรุงดิน และมีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ทำให้ใช้ปุ๋ยเคมีลดลง รองลงมาคือต้นทุนด้านสารเคมี เนื่องจากเกษตรกร มีการสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดการศัตรูพืชอย่างเหมาะสม และต้นทุนด้านเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ปริมาณที่ลดลง รวมทั้งสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้เองในชุมชน และจากการที่กลุ่มมีการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิก รวมกันซื้อครั้งละมาก ๆ ทำให้มีอำนาจต่อรองราคา สามารถซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาดทั่วไป ส่งผลให้ต้นทุนด้านปัจจัยการผลิตของสมาชิกลดลงตามลำดับ



๓.๒ ด้านเพิ่มผลผลิต

ผลผลิตข้าวของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เฉลี่ยประมาณ ๘๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยสมาชิกของกลุ่มดำเนินการปลูกข้าวคนละสายพันธุ์ ได้แก่ สันป่าตอง ๑ และ กข ๖ ส่วนเกษตรกรทั่วไปได้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ ๖๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าวเหนียว ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่แตกต่างกันเท่าไรนัก

๓.๓ ด้านคุณภาพผลผลิต

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีกระบวนการผลิตข้าวที่ได้การรับรองตามมาตรฐาน GAP จำนวน ๗๓ ราย สินค้ามีความปลอดภัย ตั้งแต่ปี ๒๕๖๕ ซึ่งปัจจุบันสมาชิกกลุ่มก็ยังดำเนินการปฏิบัติตามการผลิตข้าวเปลือกตามข้อกำหนดของมาตรฐาน GAP อยู่ สมาชิกบางรายได้ดำเนินการขอใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตข้าวเปลือกใหม่อีกครั้ง

๓.๔ ด้านการตลาด

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จะปลูกข้าวตามชนิดพันธุ์ที่ตลาดมีความต้องการ สามารถจำหน่ายให้กับโรงสีข้าวในชุมชน มีการเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าว และแปรรูปเป็นข้าวสารจำหน่าย โดยมีการดำเนินการในสินค้าหลัก ได้แก่ ข้าว ผลผลิตทั้งหมดสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่เหมาะสมเนื่องจากสินค้ามีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของตลาด

ผลสัมฤทธิ์ที่สมาชิกแปลงใหญ่ได้รับจากการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกแปลงใหญ่

๑. สมาชิกมีรายรับเพิ่มขึ้นทั้งจากการทำนา และการปลูกพืชหลังนา ส่งผลให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น
๒. สมาชิกแปลงใหญ่ในฐานะเป็นผู้ผลิต มีสุขภาพดีขึ้น เนื่องจากมีการลดการใช้สารเคมี
๓. สมาชิกแปลงใหญ่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการทำการเกษตรของตนเอง และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจได้
๔. เกิดความสามัคคีในชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีอำนาจในการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต และการตลาด

ส่วนที่ ๔ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

๔.๑ การปรับใช้นวัตกรรม

กลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยส่วนใหญ่ สมาชิกกลุ่มนิยมปลูกข้าวพันธุ์สันป่าตอง ๑ ซึ่งนิยมเก็บไว้สีทานเอง ปัจจุบันด้วยวิถีชีวิตของคนทั่วไป ที่เร่งรีบ ประกอบกับเทรนด์ดูแลสุขภาพ เน้นคุณภาพ ความปลอดภัย และชอบบริโภคข้าวที่อ่อนนุ่ม ทำให้กลุ่มมี นวัตกรรมการผลิตข้าว ที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย ร่วมกับมีการแปรรูปข้าวบรรจุถุงแพ็คเกจสุญญากาศ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยบรรจุถุงละ ๑ กิโลกรัม นอกจากนี้สมาชิกบางรายมีการต่อยอดในการผลิตข้าว สายพันธุ์ที่ตลาดนิยม เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวทับทิมชุมแพ และข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ เป็นต้น รวมถึงกลุ่ม ได้มีการทำเมล็ดพันธุ์เก็บไว้ใช้เองในฤดูถัดไปด้วย โดยการนำองค์ความรู้ผลงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ตลอด กระบวนการผลิตตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว มีการปรับแนวความคิด ในการทำการเกษตรจากการ ทำนาเพียงอย่างเดียว เป็นการทำนาสลับการปลูกพืชหลังนาในฤดูนาปรัง เนื่องจากสภาพปัญหาในพื้นที่ที่ มีการขาดแคลนน้ำในฤดูนาปรัง สมาชิกจึงหันมาทำพืชหลังนา เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิก ลดการใช้ น้ำ และเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทั้งนี้ ยังลดพื้นที่เผาทางการเกษตร ส่งผลให้มลพิษทางอากาศลดลง



๔.๒ นำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต

กลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ข้าวที่นำมาปลูกใน พื้นที่เป็นสายพันธุ์ข้าวที่ได้มีการวิจัยพัฒนาสายพันธุ์ และมีการรับรองสายพันธุ์ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว โดยนิยมปลูกพันธุ์ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ และทับทิมชุมแพ ซึ่งเป็นที่นิยมของตลาด ในปัจจุบันได้มีสมาชิกเริ่ม

ปลูกข้าวพันธุ์น่าน ๕๙ เป็นข้าวเหนียว เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นสายพันธุ์ที่ได้รับการรับรองว่า ได้ปริมาณผลผลิตสูง มีความต้านทานต่อโรคและแมลง ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทั้งนี้ส่งผลให้ประหยัดต้นทุนการผลิตในเรื่องการกำจัดศัตรูพืชได้



๔.๓ เกษตรแม่นยำสูง

กลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ก่อนเริ่มต้นฤดูกาลผลิตสมาชิกมีการเก็บตัวอย่างดิน เพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ในการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ โดยใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ทำให้ช่วยลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรอย่างเห็น ได้ชัดเจน นอกจากนี้มีการใช้เครื่องวัดความชื้นในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งเป็นเครื่องมือที่บอกถึงคุณภาพของข้าวว่าเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมหรือไม่ และช่วยเพิ่มมูลค่าผลผลิต ทั้งนี้กลุ่มแปลงใหญ่ ๆ มีแปลงพยากรณ์ ช่วยให้สมาชิกและแปลงข้างเคียงทราบถึงสถานการณ์การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างทันทั่วทั้งเพื่อนำมาประเมินสถานการณ์การระบาดและการวางแผนการผลิตในกิจกรรมของตนได้



๔.๔ เกษตรกรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ กลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ได้เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด เพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณโครงการฯ ในด้านการผลิต โดยจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรสมัยใหม่ ได้แก่ รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วง ๒ คัน รถดำนานั่งขับ เครื่องอบลดความชื้น เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ

ผลิตข้าว ผลผลิตเพิ่มขึ้น ต้นทุนลดลง สินค้ามีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และลดการใช้แรงงานในพื้นที่ ทั้งนี้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นนำไปสู่การพัฒนาด้านการผลิตข้าวอย่างยั่งยืน



๔.๖ การเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e - commerce

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ได้มีการเพิ่มช่องทางการตลาด ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านเว็บไซต์ Thailandpostmart.com โดยได้มีการประสานกับเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ไทย ทั้งนี้เป็นการสร้างโอกาสทางการค้า และขยายฐานผู้บริโภคในสามารถเข้าถึงสินค้าได้สะดวกรวดเร็วมากขึ้นเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ



๔.๗ สร้างแบรนด์ของตนเอง

กลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีการสร้างแบรนด์เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์สินค้าของทางกลุ่ม เพื่อให้เป็นที่จดจำของผู้บริโภค โดยมีการตั้งชื่อว่า “ข้าวนาเกลือ” มีที่มาจากแปลงใหญ่ข้าวตำบลนาเกลือ ซึ่งการประชุมพิจารณาของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มได้เห็นชอบให้ใช้ตราสัญลักษณ์นี้



ภาพที่ ๒๑ ตราสัญลักษณ์ของกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ส่วนที่ ๕ ความยั่งยืน

๕.๑ ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

แปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีประธานแปลงใหญ่ คือนางพิกุล จำแสน และผู้จัดการแปลง คือนางพัฒน์นรี ทาสม ซึ่งได้มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยทั้งสองคนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ มีประสบการณ์ในการทำงาน สามารถประสานงานกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำ เสียสละ โดยร่วมกันดำเนินการหลายด้าน ดังนี้

๑) การวางแผนทิศทางการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีทิศทางการดำเนินงานเดียวกัน การวางแผนการผลิตภายในกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีรายได้ตลอดทั้งปี สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๒) การจัดองค์กร โดยการเตรียมการดำเนินงาน คน และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อสอดคล้องกับการวางแผนที่กำหนด เช่น การกำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจจุดประสงค์หลักของการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ การวางแผนการรับซื้อผลผลิตของสมาชิกแปลงใหญ่ จัดหาตลาดให้กับสมาชิก

๓) การนำการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้คนในกลุ่ม โดยการทำเป็นแบบอย่าง เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ จัดหาแหล่งความรู้ แหล่งดูงาน ให้แก่สมาชิก หาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในกลุ่ม

๕.๒ ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

เนื่องจากกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีการพัฒนาต่อยอดเป็นศูนย์ข้าวชุมชนบ้านนาเกลือนอก ซึ่งได้จัดตั้งตั้งแต่ ปี ๒๕๖๓ ทำให้มีประสบการณ์ในการบริหารงานกลุ่ม มีกระบวนการในการทำงานที่ชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีการพัฒนาอย่าง

ต่อเนื่องจากแปลงใหญ่ เป็นศูนย์ข้าวชุมชน วิสาหกิจชุมชน ศูนย์การจัดการศัตรูพืชชุมชน และปัจจุบันได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด มีคณะกรรมการที่เข้มแข็ง มีการวางแผนการทำงาน ใช้หลักการประชาธิปไตย ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีความพร้อมด้านบุคลากร สถานที่ แหล่งเงินทุน รวมทั้งมีการตรวจสอบ ติดตามผล และรายงานให้สมาชิกรับทราบ ทั้งนี้ได้นำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

๕.๓ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดน่าน ได้รวบรวมสมาชิกในตำบลนาเกลือ ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อวางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกัน ตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น เพื่อประหยัดทรัพยากร ประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (Economy of Scale) โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตามนโยบายการตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการสินค้าเกษตรสู่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรได้อย่างมั่นคง ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพสู่การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการของทุกภาคส่วน มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความหลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแปลงใหญ่ โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐานแปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด และสร้างโอกาส ในการเพิ่มคุณภาพผลผลิตและผลตอบแทนจากการผลิต การลดต้นทุนการผลิต และสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

๕.๔ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเกลือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดน่าน มีการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เนื่องจากเกิดวิกฤตเรื่องน้ำที่ไม่เพียงพอต่อการทำนา ซึ่งพื้นที่เพาะปลูกของสมาชิกแปลงใหญ่มีการใช้น้ำในการผลิตข้าวจาก ๒ แหล่ง คือ แม่น้ำน่าน และห้วยนาเกลือ ซึ่งแต่ละแหล่งจะมีวิธีการบริหารจัดการน้ำให้เหมาะสม มีการวางแผนการใช้น้ำโดยเน้นการใช้เท่าที่จำเป็น ทำให้เกิดการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

๕.๕ การทำเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

ทำการเกษตรโดยลดการแทรกแซงระบบนิเวศ ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก พื้นฟูสมดุลความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ โดยเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เพราะดินที่อุดมสมบูรณ์ทำให้พืชแข็งแรง เนื่องจากพืชได้รับธาตุอาหารอย่างครบถ้วน มีความต้านทานต่อการระบาดของโรคและแมลง ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช รวมทั้งมีการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การพืชหมุนเวียน ทำการเกษตรผสมผสาน การใช้สารชีวภัณฑ์ ลดการใช้สารเคมี เพื่อให้เกิดความเกื้อกูลของระบบนิเวศ



๕.๖ ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีที่ไม่จำเป็น เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา หากจำเป็นต้องใช้ จะใช้ในปริมาณที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ ซึ่งมีการสำรวจศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเมื่อมีความจำเป็น และมีกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน GAP



ภาพที่ ๒๒ การสำรวจแมลงศัตรูพืชในนาข้าว และการนำเชื้อราไตรโคเดอร์มาไปใช้ในแปลงข้าว

๕.๗ Zero waste

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั่วไป (ข้าว) ตำบลนาเหลียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษา ทำให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มมากขึ้น ในการจัดการฟาร์ม และการนำวัสดุทางการเกษตรต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น นำมาทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การไถกลบตอซังข้าว และพืชปุ๋ยสดต่าง ๆ



ภาพที่ ๒๓ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

D  **AE**